

NDZAWULO YA DYONDZO YA LE GAUTENG

XITIFIKHEYITI XA XIKAMBELO XA LE HENHLA

XITSONGA XA RIRIMI RO SUNGULA
NHLAWULO WA LE HENHLA
(Papila ro Sungula)**Possible Answers Supp 2007**

XIYENGE XA A

XIVUTISO XA 1

- 1.1 (a) Ya tsakisa
(b) Munhu u hatla a va na mali / fuma. (2)
- 1.2 Magoveni. (1)
- 1.3 Hi leswi a nga pasa" Mathematics" hi nyeleti hi Khotavuxika. (2)
- 1.4 Hinkwato i to pfuna vanhu. (2)
- 1.5 Ku khoma-khoma timbanga, tingati na ku xeka vanhu va ri karhi va copeta / va tirha vusiku ninhlikanhi. (3)
- 1.6 Loko dyambu ri ya eku peleni / ri rhenga. (2)
- 1.7 Va n'wi jikijela hi nhonga leswaku yi ta n'wi phija kutani va ta kota ku n'wi khoma hikuva wa va siya hi rivilo. (2)
- 1.8.1 A HI SWONA. 'Mhaka leyi i ndlopfu? (2)
- 1.8.2 A HI SWONA. Xona hi lexi nge: 'Ku va na swa le mandleni? (2)
- 1.8.3 A HI SWONA. '... ndzi ta va ndzi pfuna vamani?' (2)
- 1.9 Mecisi u vona ntirho wa dyondzo ku ri ku yi tirhisa ku pfuna van'wana, kasi Mahlathi u vona ntirho wa dyondzo ku ri ku yi tirhisela ku tipfuna wena n'wini. (4)
- 1.10 Vutomi. (2)
- 1.11 La nga henhla-henhla. (2)
- 1.12 Ku fa / Ku lova. (2)

NTSENGO WA XIYENGE XA A: [30]

XIYENGE XA B

XIVUTISO XA 2

Nhlahluvo:

Vundzeni	= 4
Ririmi	= 4
Xivumbeko	= 2

Xikwembu xi rhandza leswaku munhu un'wana na un'wana a kuma xin'wana na xin'wana laha misaveni hi ku xi tirhela. Leyi i ndlela leyi Xikwembu xi xupulaka munhu ha yona eka vudyoho lebyi vangeke hi Adam. Kambe sathana yena u kucetela vulolo eka munhu. Sathana yena u lava leswaku munhu a nga tirhi nchumu kambe a tihanyisa hi ku yiva no vutlela van'wana hi nkanu. Magaza ya kuceteriwa ku dyondza ya ta kota ku tihanyisa.

[Nhlayo ya marito = 75] (10)

NTSENGO WA XIYENGE XA B: [10]

XIYENGE XA C

XIVUTISO XA 3

- 3.1.1 Khume ra tirhandi a ya ha xavi nyama yo tala, wo kuma xinyamana xitsanana hikuva nyama ya durha masiku lawa. (2)
- 3.1.2 Xana mi ehleketa leswaku xinyamana lexi mi ndzi phameleke xona hi xona xixevo xo dya hi munhu xana? (2)
- 3.2.1 (a) Exindyangwanini. (2)
(b) Swindlebyana. (2)
- 3.2.2 Swindlebyana swa yena i switsanana wongi i swa mangadyani. (2)
- 3.3 I xivulavulelo. (1)
- 3.3.1 N'wana loyi u ni nomo, u tshama a ri ku tengeni! (2)
- 3.4.1 Leswo; leswiyani (2)
- 3.4.2 Lexi; lexiya; lexiyani. (3)
- 3.4.3 Lawa; lawo; lawaya. (3)
- 3.4.4 Masivi-komba. (1)
- 3.5 3.5.1 Fonile. (2)
3.5.2 Khedzela. (2)
3.5.3 Hliki! (2)
3.5.4 Tsheel! (4)

- 3.6 (a) Khoma tibuku ta mina ndzi ta vuya ndzi ti teka sweswi.
 (b) Maphorisa ya khoma vanhu loko va yiva, kambe na wona ya yiva.
 (c) Wo khoma swi tiya u hlaya tibuku loko u lava ku va na vutivi.
 (d) Loko u nga hlayisi mhani wa wena, va ta ku khoma hi mbilu.
 (e) Loko u nga dyondzi u tiyisa, ndzisana ya wena yi ta ku khoma eka ntangha khume.
 (f) Mphikizano lowu wu lava leswaku u tsutsuma hi rivilo lerikulu, handle ka swona u ta khoma ncila.
 (g) Eka minkarhi yo tala, vanhwanyana va khoma bulu hi vafana.
- ANY 3: 3 x 2 = (6)
- 3.7 3.7.1 Kumbe
 3.7.2 Hikokwalaho
 3.7.3 Hambi
 3.7.4 Leswaku
 3.7.5 Hikuva 1 x 5 = (5)
- 3.8 Mpingu lowu ndzi nga eka wona wo hamba ndzi hlambisa mukhalabye loyi wa ndzi tikela. (2)
- 3.9 Tikhoma.
 Rimbilana, hlamulelo ro tano ra nyumisa, dyondza ku tikhoma loko u ri xikarhi ka vanhu. (3)
- [40]**

XIVUTISO XA 4

"Vutlharinyana bya vanhu, ngopfu _ ngopfu majaha na vanhwana, lebyo ala ku tirhisa khondhomo loko va ya etimhakeni ta masangu byi ta va heta bii, ku ta sala majenje ya fambisa tiko leri,"ku vula Nkulukumba Masangu enhlengeletanwini ya lavantshwa. Vayingiseri va kona a va lo honoo, wonge va yingisile kasi doo, a swo nghena hi ndleve yin'wana swi huma hi leyin'wana. Loko Masangu wa vanhu a heta ku vulavula, a byo va vuntloko _ ntloko eholweni wonge ku lo hundza xintlen'wana.

(NB. Minus ½ mark per error) **[20]**

NTSENGO WA XIYENGE XA C: [60]

NTSENGO HINKWAWO: 100